

Mariusz Kowalski

Recenzja litewskiego podręcznika do geografii: Rytas Šalna, Jurgita Mačiulite, Valentinas Padriezas, Angelė Pakamorienė, Georgijus Sapožnikovas, Vilhelmina Tuskenienė, Mindaugas Žolynas, 2014, *Žemė 10. Geografijos vadovėlis 10 kl.*, Briedis, Vilnius.

Podręcznik poświęcony jest geografii społeczno-gospodarczej (człowieka), liczy 136 strony i składa się pięciu rozdziałów. Cztery (I, II, III, V) poświęcone są zagadnieniom ogólnoswiatowym. Rozdział IV omawia zagadnienia związane z geografiją Litwy. Rozdział I omawia ogólnie gospodarkę świata, rozdział II poświęcony jest bioprodukcji, rozdział III podejmuje zagadnienie surowców i energetyki, rozdział IV gospodarkę Litwy a rozdział V omawia zagadnienie globalizacji.

Z uwagi na charakter podręcznika treści związane z Polską i Polakami nie są uwypuklone i pojawiają się i w analizie dotyczących kolejnych sektorów gospodarki świata oraz przy opisie relacji Litwy ze światem zewnętrznym. Miejsce poświęcone zagadnieniom polskim wydaje się odpowiadać ich znaczeniu w świecie i w relacjach Litwy.

Polska jest przedstawiana w sposób prawidłowy. Zostaje zaliczona do krajów o wysokim poziomie rozwoju (mapa str. 12) czy spożycia kalorii (str. 47), lokowana jednocześnie z uwagi na rozwój gospodarki bliżej Bułgarii niż Niemiec i Francji (str. 13). Być może zbyt mało powierzchni leśnych (Polska ok. 30%) zostało natomiast umieszczonych na mapie przedstawiającej lesistość krajów (str. 50).

Przy omawianiu zagadnień energetycznych Polska razem z Niemcami zaliczona zostaje do tej samej kategorii krajów korzystających z energii opartej o węgiel (str. 63). Polska konsekwentnie przedstawiana jest jako jeden z głównych producentów węgla kamiennego na świecie (str. 64) a Zagłębie Śląskie pojawia się na mapie największych okręgów wydobywczych na świecie. Nie zapomina się przy tym wspomnieć (zgodnie z prawdą), iż polskie górnictwo przeżywa kryzys (str. 64).

Wątek polski pojawia się również przy omawianiu sektora gazowego, gdzie wskazuje się – zgodnie z prawdą – na uzależnienie Polski (podobnie jak Litwy) od dostaw gazu z Rosji. Zaznacza się również, iż rosyjskie inwestycje realizowane w tym sektorze (np. Nord Stream) uderzają w interesy Polski, Litwy i Białorusi (str. 68, tekst i mapa).

Polska jest zaliczona do krajów korzystający przede wszystkim (90%) z energii cieplnej (mapa str. 70).

Sprawy polskie pojawiają się również przy omawianiu gospodarki Litwy. Powiązania gospodarcze obu krajów przedstawione są we właściwy świetle. Na stronach 88-107 Polska zaprezentowana jest jako ważny i perspektywiczny partner gospodarczy i strategiczny Litwy (wymienia się takie przedsięwzięcia i projekty jak LitPolLink, Via Baltica, Rail Baltica), w tym jako jeden z ważniejszych dostawców (obok Niderlandów, Niemiec i Łotwy) produktów przetwórstwa rolnego i spożywczego na rynek litewski (str. 97). W konsekwencji Polska zaliczona jest do grupy najważniejszych dla Litwy eksporterów i importerów (str. 102), przez co istotne znaczenie dla litewskiej gospodarki mają m.in. wahania kursu złotówki (str. 102). Polska pojawia się również w rozdziale dotyczącym globalizacji, gdzie jako przykład związanych z tymi tendencjami procesów jest przeniesienie produkcji Toyoty do naszego kraju.

Jedyny niezbyt przyjemny dla strony polskiej wątek dotyczy zagadnień historycznych. Polska przedstawiona jest bowiem jako okupant Wilna w okresie międzywojennym. W tym samym rozdziale piszę się jednak o zajęciu a nie okupacji Kłajpedy przez Litwę. Sam kontekst w jakim pojawił się problem zajęcia Wilna przez Polskę wydaje się jednak słuszny. Litwa nie potrafiąc zaakceptować polskiego Wilna, zerwała z Polską stosunki dyplomatyczne i kontakty gospodarcze. Na skutek tych rozwiązań 80% wymiany handlowej z zagranicą przypadało na Niemcy.

Wnioski

Ogólną koncepcję recenzowanej publikacji należy ocenić pozytywnie. Podręcznik omawia podstawowe problemy geografii społeczno-gospodarczej świata i Litwy. Szczególnie dużo miejsca poświęcone jest tej ostatniej, co jest zrozumiałe biorąc pod uwagę, iż adresatem publikacji jest litewski uczeń. Zagadnienia przedstawiane są w sposób poprawny a szata graficzna podręcznika jest na wysokim poziomie.

W pozytywny sposób należy ocenić ogólną prezentację Polski. W stosunku do miejsca i znaczenia w Europie i świecie poświęcono naszemu krajowi wystarczająco dużo miejsca. Polska jawi się jako sąsiad Litwy i istotny partner w sferze gospodarczej i strategicznej.

Pojawia się kilka zastrzeżeń, sygnalizowanych powyżej, lecz są one nieliczne i nie wpływają na odbiór całości podręcznika.